

Zihinsel Özgürleşme ve Üniversite Eğitimi

Eğitimde hoca-öğrenci ilişkisi şüphesiz ki öğrenme süreci açısından çok büyük önem taşır. Bu ilişkide genellikle hoca ve öğrencisi yan yana tahayyül edilseler de bir eşitsizlik öne çıkar. Hoca, her daim bilmeye ve anlamaya kudretlidir; öğrenci ise boş bir kağıt misali doldurulmayı bekler. Hocanın ağzından çıkacak bir söz, tahtada göstereceği yöntem, öğrenmenin metodunu belirler. Söz gelimi, hoca, tümevarım yöntemini kullanıyorsa öğrenci de onu takip ederek önce parçalardan başlayacak ve bütüne en son gelecektir. Peki, bu durum gerçek bir öğrenme sayılır mı? Fransız düşünür Jacques Rancière'e göre böyle bir teknik bırakın öğrenciye bir şeyi öğretmeye yarasın, öğrenciyi aptallaştırır; zira öğrencinin kendi zekasını fark etmesinin ve kullanmasının önüne geçer.

Hoca, öncelikle, öğrencinin de zihinsel yetilerini görmeli ve kendini ondan üstün tutmamalıdır; öğrencinin kendisindeki düşünme ve öğrenme gücünün (zihinsel yetkinliklerinin) farkına varmasını sağlamalıdır. İşte böyle bir ilişkide hocanın görevi, öğrenci ve öğrenme arasında bir aracı gibi hareket etmeden doğrudan öğrencinin kendi iradesiyle öğrenmesini sağlamaktır. Rancière'in "Cahil Hoca" isimli eserinde ilham kaynağı Joseph Jacotot isimli bir Fransızca öğretmenidir. Jacotot, bir cahilin başka bir cahile bir konu hakkında bir şeyler öğretebileceğini iddia eder. Cahil bir hocanın da öğretebileceğini, o da Hollanda'da öğrencilerine Fransızca "öğretirken" tecrübe etmiştir. Ancak ne kendisi Flamanca bilmektedir ne de öğrencileri Fransızca bilmektedir. Aynı dili dahi konuşmamalarına rağmen sene sonunda öğrencileri Fransızca öğrenmiştir! Bunu mümkün kılan ise Telemak'ın yan yana sayfalarında hem Flamanca hem Fransızca metnini içeren bir baskısının Jacotot'nun öğrencilere vermesi olmuştur. Öğrenciler, Flamanca metni okuyarak anladıklarını ellerindeki Fransızca metinle karşılaştırarak tahmin yürütmüşler ve (küçükken ana dillerini öğrenmeleri gibi) kendi kendilerine Fransızca öğrenmişlerdir. Jacotot ise tek kelime Flamanca bilmeden, Flaman öğrencilere Fransızca'yı öğretmeyi başarmıştır. Aynı yöntemi benzer durumlarda kullanarak öğrencileriyle arasındaki seviye farkının reddi ve onları zihinsel olarak özgürleştirme ile yeni şeyler öğrenmelerini sağlayabileceğini deney konusu edinerek kanıtlamıştır. Öğrenciler hocanın zihnindeki tek tek bilgi kategorilerini (Rancière'in deyimiyle) papağan gibi tekrarlayıp ezberlememiş, hocanın açıklamalarına bağımlı olmamıştır; kendi zekalarındaki potansiyeli fark edip (hocanın zihninden) özgürleşmiştir.

Jacotot'nun "Evrensel Eğitim" olarak adlandırdığı zihinsel özgürleşmeye, esasen, toplum veya yerleşik kurumlar tarafından bir bütün halinde ulaşılamaz; Evrensel Eğitim, aileler tarafından bireye yönelik olarak kullanılmalıdır. Bu eğitim şekli ile insanlar, özgürleşerek, kendi zekalarının farkına vararak ve tüm zekaların eşitliğini görerek öğrenmeye devam edeceklerdir. Fakat bu, Jacotot'nun farklı mesajlar da taşıyan metodundan ders çıkarılamayacağı anlamına gelmemelidir. Günümüzde de öğrenciye sahip olduğu zihinsel yetileri fark ettirip onu kendince öğrenmeye yöneltmek, üniversitelerde verilen eğitimin bir meslek eğitimi olmanın ötesinde taşıdığı bilimsel karakterine daha uygun düşecektir. Örneğin, hukuk derslerinde, hukuk yalnızca kanun maddelerinden ve mahkeme kararlarından oluşuyormuş gibi verilen eğitim dogmatik hukukun bir kez daha tekrarından başka bir işe yaramayacaktır. Hukukun pozitif kuralların yanında ihtiva ettiği akıl yürütme ve yorum yöntemlerinin de öğrenciye verilmesi, birkaç sene sonra hukukçu olacak öğrencilere pozitif hukuka körü körüne bağlı kalmadan "bilim olarak hukuk" düşüncesini sorgulamalarını ve anlamalarını sağlayacaktır. Aksi durumda, ünlü hukukçu Julius Hermann v. Krichmann'ın deyimiyle "*kanun koyucunun üç yeni düzeltici kelimesi ile okkalık kağıt haline gelecek koca kütüphaneler*" ne hukuka ne de hukuk eğitimine katkıda bulunabilir.